

Верховний
Суд

Судова практика у справах щодо встановлення юридичних фактів, пов'язаних з необхідністю реєстрації народження

Андрій Грушицький

Судді ВС у Касаційному цивільному суді

НШСУ

27 травня 2024 року

Процедури, які підтверджують факт народження фізичної особи

- адміністративна - Закон України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»
- судова - статті 315, 317 ЦПК України

Суд розглядає справи про встановлення факту народження особи в певний час у разі неможливості реєстрації органом державної реєстрації актів цивільного стану факту народження
(стаття 315 частина перша пункт 7 ЦПК України)

Особливості провадження у справах про встановлення факту народження або смерті особи на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України
(стаття 317 ЦПК України)

Порядок розгляду справ про встановлення фактів народження на ТОТ

- підсудність – заява подається до будь-якого місцевого суду України, що здійснює правосуддя, незалежно від місця проживання заявника
- заява не оплачується судовим збором
- розширено коло осіб, які можуть подавати заяви
- невідкладний розгляд
- негайне виконання, яке не зупиняється внаслідок оскарження судового рішення ТОТ

Справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення, розглядаються в судовому та позасудовому порядку

Юридичні факти, які належить встановлювати у судовому порядку, вирішуються судами цивільної юрисдикції за правилами ЦПК України

Постанова ВП ВС від 18 січня 2024 року у справі №560/17953/21

Якщо за законом заява не підлягає судовому розгляду, суддя мотивованою ухвалою відмовляє у відкритті провадження, а коли справу вже відкрито — закриває провадження у ній.

Постанова ВП ВС від 10 квітня 2019 року у справі № 320/948/18

Заявник не зобов'язаний надавати суду письмову відмову органів ДРАЦС у здійсненні реєстрації народження дитини, що народилась на ТОТ

Постанова ВС від 23 листопада 2022 року у справі № 759/7001/22

Докази щодо встановлення факту народження

Мають достовірно підтверджувати факт (наказ Мінохорони здоров'я від 04 березня 2022 року № 407)

- медична довідка про перебування дитини під наглядом лікувального закладу форми № 103-1/о;
- письмова заява двох свідків, присутніх при пологах, у разі народження дитини поза закладом охорони здоров'я;
- акт, складений посадовими особами за участю двох свідків.

Індивідуальна картка вагітної і породіллі (обмінна карта)тощо.

Суд може за власною ініціативою витребувати необхідні докази (частина друга статті 294 ЦПК України).

Документи, видані на непідконтрольних територіях як докази встановлення факту народження

Будь-який акт (рішення, документ), виданий органами та/або особами, передбаченими частиною другою цієї статті, є недійсним і не створює правових наслідків, крім документів, що підтверджують факт народження, смерті, реєстрації (розірвання) шлюбу особи на тимчасово окупованій території, які додаються до заяви про державну реєстрацію відповідного акта цивільного стану (стаття 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»)

... «у той час як офіційні дії, вчинені урядом Південної Африки від імені або щодо Намібії після припинення дії мандата є незаконними і недійсними, ця недійсність не може бути застосовна до таких дій як, наприклад, реєстрація народжень, смертей і шлюбів».

Консультативний висновок Міжнародного суду ООН від 21 червня 1971 року ЄСПЛ у справах «Лоїзиду проти Туреччини» (Loizidou v. Turkey, рішення від 18 грудня 1996 року), «Кіпр проти Туреччини» (Cyprus v. Turkey, рішення від 10 травня 2001 року), «Мозер проти Республіки Молдови та Росії» (Mozer v. the Republic of Moldova and Russia, рішення від 23 лютого 2016 року).

Оцінка доказів

Правова оцінка документам, поданим заявником на підтвердження факту народження на тимчасово окупованій території України, зокрема документам, виданим органами та установами самопроголошених утворень, розташованими на окупованій території України, надається судом цивільної юрисдикції в сукупності з іншими доказами під час розгляду заяви про встановлення факту народження на тимчасово окупованій території України в порядку статті 317 ЦПК України, а не органами державної реєстрації актів цивільного стану.

Постанова ВС від 23 листопада 2022 року у справі № 759/7001/22

Надаючи оцінку, зокрема, свідоцтву про народження дитини, довідці медичного характеру, як доказам потрібно враховувати, що хоча такі документи не є юридично дійсними, але вони можуть підтверджувати, що певна установа, яка не діє відповідно до українського законодавства, але *de facto* існує на тимчасово окупованій території зафіксувала факт народження дитини.

Постанова ВС від 13 березня 2024 року у справі № 169/410/23

Повторна заява

Неможливість повторного розгляду справи за наявності рішення суду, що набрало законної сили, постановленого між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав, не розповсюджується на справи, які вирішуються в порядку окремого провадження.

Постанова ВС від 04 жовтня 2023 року у справі № 747/20/23

Встановлення факту народження на території іншої держави

Відмову у відкритті провадження у справі суди мотивували тим, що подана ОСОБА_1 заява не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, оскільки народження сина заявниці підтверджено документально (не потребує додаткового підтвердження) та сталося на території іншої держави.

У справі склалася така правова ситуація, за якої батьки дитини - громадяни України позбавлені юридичної можливості засвідчити в Україні факт народження дитини в позасудовий спосіб внаслідок обставин, що не залежали від них - окупації міста їх проживання (м. Вовчанська) та вимушених пологів у м. Білгороді рф, де видано свідоцтво про народження дитини російського зразка, що не визнається дійсним в Україні з наведених вище підстав.

Суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, безпідставно відмовив у відкритті провадження у справі за заявою про встановлення факту народження дитини, що є підставою для скасування оскаржуваних судових рішень, які перешкоджають подальшому провадженню у справі.

Постанова ВС від 31 січня 2024 року у справі № 643/1873/23

Встановлення особи заявника

В обґрунтування поданої заяви ОСОБА_1 посилався на те, що він народився на території України, а отже, в силу вимог статті 3 Закону України «Про громадянство України» є громадянином України. Після смерті матері він у неповнолітньому віці виїхав разом із дідом ОСОБА_4 на постійне місце проживання в Ізраїль, де у подальшому отримав громадянство та паспорт цієї держави. З метою отримання паспорта громадянина України ОСОБА_1 звернувся до територіального підрозділу ДМС із заявою, за результатом розгляду якої було надано відповідь про неможливість встановити особу заявника за відповідною процедурою та підтвердити його громадянство.

Встановлено особу заявника ОСОБА_1 , ІНФОРМАЦІЯ_2 , уродженця міста Києва, про що видано свідоцтво про народження серії НОМЕР_1 від 08 травня 1991 року.

Постанова ВС від 20 березня 2024 року у справі № 760/10717/22

Відсутність реєстрації народження + несумлінність батьків + бездіяльність органів влади = порушення державою позитивних зобов'язань в сфері права на повагу до приватного життя.

<https://sud.ua/uk/news/blog/301138-yespl-rozglyanuv-umovi-za-yakikh-organi-vladi-mayut-pozitivni-zobov'yazannya-dopomogti-vrazliviy-nepovnolitniy-osobi-otrimati-reyestratsiyu-faktu-narodzhennya-ne-zabezpechenu-batkami>.

Справа «Г.Т.Б. проти Іспанії» (G.T.B. v. SPAIN) (Заява № 3041/19) 16 листопада 2023 року

Невиконання національними органами влади зобов'язання діяти з належною сумлінністю, щоб допомогти вразливій неповнолітній особі, громадянину Іспанії, який народився за кордоном, отримати реєстрацію факту народження, не забезпечену матір'ю, і, відповідно, документи, що посвідчують особу

Верховний
Суд

Електронна пошта:
hrushytskyi@supreme.court.gov.ua

Дякую за увагу!